

ЗАВДАННЯ

Для студентів 1 курсу ІТФ, які вивчають «Ознайомчий курс органа» за вибором

Тема: Риторичні мотиви та числова символіка

Визначення риторики. Риторика та її основне призначення в старовинній музиці. Типи риторики: «високий», «середній» та «низький». Риторичні засоби виразності: мелодичні фігури, мотивна графіка, фігури-повтори, фігури пауз, прикрашання тощо. Риторичні фігури в старовинній музиці як «мова»: anabasis, catabasis, circulatio, exclamatio та ін. Виразне призначення риторичних фігур. Розглядання риторичних фігур у творах старовинних майстрів як практика «читання» змісту музичного твору.

Речитативи. *Stilus pateticus, stilus fantasticus, stilus ritoricus*. Застосування агогічних та риторичних прийомів при виконанні речитативів. Ознака появи речитативу в музиці та питання зміни темпу у ньому. Мелодичні каденції та агогічні зміни темпу. Історико-естетичний аспект застосування риторики.

Риторика у творах композиторів-романтиків. Твори С.Франка, М.Регера, Й.Брамса, Ф.Ліста та інших авторів. Риторичні фігури в творах сучасних композиторів.

Історія появи числової символіки у музиці. Система чисел за Піфагором. Числова символіка у християнстві та її залучення до Біблії. Значення кожного числа. Складні числа. Зв'язок числа та букви та цифрове значення окремих слів. Зв'язок числа з афектом. Практичне користування числовою символікою у часи барокової доби в різних композиторських школах. Взаємозв'язок числової символіки з іншими засобами виразності з метою посилення афекту музичної будови.

Числова символіка в творчості німецьких авторів часів бароко. Використання числової символіки Й.С.Бахом. Зв'язок числової та мотивної символіки як музичної мови. Принципи читання числової символіки у музичних творах барокової доби. Значення цієї символіки у нашому розумінні старовинної музики.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти риторичні фігури в творах старовинних майстрів в програмі з фаху.
2. Знайти цифрові позначки в творах старовинних майстрів в програмі з фаху.

Запитання для самоперевірки:

1. Перелічити випадки використання темпових відхилень в рамках одного темпу.
2. Перелічити риторичні засоби виразності.
3. Перелічити випадки використання темпових відхилень, які пов'язані з використанням автором твору числової символіки.
4. Перелічити відомі засоби виразності.
5. Значення використання знань з числової символіки для розуміння змісту та афекту творів барокової доби.

Література:

1. Арнонкур Н. Музыка як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики. (Суми: вид. «Собор», 2002)

2. Майкапар О. «Тайнопис Баха» (інтернет)
3. Ройзман Л. «Заметки о некоторых клавирных произведениях И.С.Баха, особенно о токкатах» (сб. Вопросы фортепианного искусства, вып. 4)
4. Петров Ю. «Символика и диалектика чисел в ХТК Баха (Іт.)».
5. Друскін М. «И.С.Бах» (Москва, «Музыка», 1982)
6. Швейцер А. «Йоганн Себастьян Бах» (изд. «Музыка», Москва, 1965)
7. Захарова О. «Музыкальная риторика XVII – первой половины XVIII в.» (сбор. статей «Проблемы музыкальной науки», «Сов. композитор», Москва 1975, вып. 3)
8. Майстер Х. «Музыкальная риторика: ключ к интерпретации произведений И.С.Баха» (Классика-XXI, Москва 2009)
9. Яворский Б. «Сюиты Баха для Клавира. Носина В. О символике „Французских сюит“ И.С. Баха» – М.: Класика – XXI, 2002. – 156 с.

ЗАВДАННЯ - Реферат на тему: «Цифрова та мотивна символіка в творах Й.С.Баха» на прикладі аналізу будь якої Прелюдії та фуги з ХТК.

Тема: Старовинні музичні форми та їх сучасний вигляд

Визначення основних форм та жанрів старовинної музики та їх коротка характеристика.

Старовинні поліфонічні форми: канцона, фантазія, річеркар та фугато. Визначення фуги. Форма фуги у попередників Й.С.Баха. Фуги Й.С.Баха – які вони. Регістровка, динаміка, характер та драматургія розвитку. Подвійні фуги Й.С.Баха та їх виконання. Важливість застосування артикуляції, агогіки та різноманіття штрихів для будови динамічного плану твору.

Форма фуги у композиторів романтиків та сучасних авторів. Міра застосування старовинних способів гри у старовинних формах романтичного та сучасного зразків.

«Прелюдія» та її місце в старовинному музикуванні. Форма старовинної прелюдії, її складові частини та подальші перетворення. Темпові співвідношення в прелюдії та регістровка. Прелюдії Й.С.Баха та їх вигляд. Музичний цикл «Прелюдія та фуга» в творчості Й.С.Баха, їх взаємозв'язок та контрастність. Основні принципи складання регістровки в Прелюдіях і фугах Й.С.Баха, темпові та формобудівні складнощі.

Старовинна токката та її сучасний вигляд. Старовинна токката та фантазія часів Й.С.Баха - їх спільні риси та різниця. Токати Д.Фрескобальді та основні правила їх виконання. Токати в творчості попередників Й.С. Баха (Д.Букстехуде, Й.Пахельбеля, С.Шейдта, Я.Свелінка тощо).

Жанр старовинної фантазії. Органні Фантазії в творчості Й.С.Баха. Хоральні фантазії Д.Букстехуде, Г.Бьома, Н.Брунса, В.Любека та ін. Токата та фантазія – їх спільні риси та різниця. Токати та фантазії в творчості композиторів-романтиків та сучасних авторів. Порівняльна характеристика їх зі старовинними зразками.

Хоральна обробка в музиці бароко та її різновиди: варіації, фугато, тріо, фантазія та ін. Зв'язок музичної мови хоральної обробки з поетичним текстом хоралу та виконавські засоби їх відображення. Зв'язок змісту хоралу з будівництвом його динамічного плану. Варіанти складання реєстрів в хоральних обробках старовинних майстрів. Хоральні мелодії в творчості композиторів-романтиків. Жанр хорала в творах сучасних композиторів.

Варіаційна форма: партита, чакона, пасакалья в старовинній музиці. Ознака цих форм та їх порівняльна характеристика. Принципи будівництва динамічного плану в хоральних варіаціях. Варіаційні форми в творчості композиторів-романтиків та сучасних авторів.

Музична форма тріо-сонат Й.С.Баха, їх побудова та вимоги щодо виконання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Порівняти форму фуги в творах старовинних майстрів та у Й.С. Баха.
2. Визначити основні жанри старовинної музики та дати їм коротку характеристику.
3. Знайти приклади варіаційної форми в органній творчості старовинних майстрів.

Запитання для самоперевірки:

1. Старовинні форми: токато, фантазія, тріо-соната, хорал та їх еволюція.
2. Поліфонічні форми та їх розвиток.

Література:

1. Музичні словники.
2. Ройзман Л. «Заметки о некоторых клавирных произведениях И.С.Баха, особенно о токкатах» (сб. Вопросы фортепианного искусства, вып. 4)
3. Швейцер А. «Йоганн Себастьян Бах» (изд. «Музыка», Москва, 1965)
4. Келлер Г. «Органые произведения Й.С.Баха» (Казань, Казанская гос консерватория, 2008)
5. Арнонкур Н. «Музыка як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики.» (Суми: вид. «Собор», 2002)

ЗАВДАННЯ – Реферат на тему «Старовинні музичні форми та їх сучасний вигляд».

В рефераті відповісти на такі запитання:

1. Визначення основних форм та жанрів старовинної музики та їх коротка характеристика.
2. Форма фуги у попередників Й.С.Баха. Фуги Й.С.Баха – які вони.
3. Форма старовинної прелюдії, її складові частини та подальші перетворення.
4. Старовинна токато та її сучасний вигляд. Токати Д.Фрескобальді та основні правила їх виконання.
5. Органні Фантазії в творчості Й.С.Баха. Хоральні фантазії Д.Букстехуде, Г.Бьома, Н.Брунса, В.Любека та ін.
6. Варіаційна форма: партита, чакона, пасакалья в старовинній музиці. Ознака цих форм та їх порівняльна характеристика.

Тема: Й.С.Бах та духовний аспект виконання його музики

Загально естетична характеристика періоду бароко в органній музиці.

Літургичний напрямок творів композиторів барокового періоду та їх виховна функція. Основне призначення музики в часи бароко – лікувальна та виховна функції.

Мотивна та цифрова символіка в музиці бароко Й.С.Баха, види музичної графіки в його творах. «Читання» змісту творів Й.С.Баха завдяки символам.

Коло образів в творах Й.С.Баха. Естетичний аспект у виборі темпу, фарб, агогіки, динаміки тощо для висвітлення музичного образу твору та засоби його втілення. Виховання естетичного смаку для виконання барокової музики та міра виконавської свободи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Знайти мотивну символіку в творах Й.С.Баха.
2. Цифрова символіка в музиці Й.С.Баха, її коріння. Значення наявності знань про цифрову символіку для сучасного виконавця.

Запитання для самоперевірки:

1. Виявити естетичний та духовний аспект музики барокового періоду.
2. Методи пристосування барокової реєстровки до сучасного органу.

Література:

1. Бодкі Е. «Интерпретация клавирных произведений Й.С.Баха» («Музыка», Москва, 1993)
2. Друскін М. «И.С.Бах» (Москва, «Музыка», 1982)
3. Захарова О. «Музыкальная риторика XVII – первой половины XVIII в.» (сбор. статей «Проблемы музыкальной науки», «Сов. композитор», Москва 1975, вып. 3)
4. Носіна В. «Символика музыки И.С.Баха» (Тамбов, 1993)
5. Петров Ю. «Символика и диалектика чисел в ХТК Баха (Гт.)».
6. Котляревський А. «Мудрый наставник» (сб. «Бах и современность», Киев, «Музична Україна», 1985)
7. Швейцер А. «Йоганн Себастьян Бах» (изд. «Музыка», Москва, 1965)
8. Келлер Г. «Органые произведения Й.С.Баха» (Казань, Казанская гос консерватория, 2008)

ЗАВДАННЯ – Реферат на тему «Й.С.Бах – п'ятий євангеліст». В рефераті бажано розкрити пункти:

1. Основні духовні принципи Й.С.Баха – «розум та благочестя».
2. Композитори – вчителі Й.С.Баха.
3. Композитори, на яких вплинула творчість Й.С.Баха.

Тема: Загальна характеристика епохи романтизму та еволюція інструменту «Орган»

Історичні обставини виникнення епохи романтизму. Основні жанри та форми періоду романтизму. Загальні відомості про романтичний орган, його різновиди та технічні можливості. Витоки естетики романтизму. Коло образів композиторів – романтиків.

Коріння свободи в творчості композиторів барокової доби (свобода у виконанні творів, проблема творчого смаку, у складанні реєстрів, використанні додаткових мелізмів, варіаційні зміни в репризах тощо) та її втілення в період романтизму.

Творче використання композиторами-романтиками старовинних музичних форм. Вигляд старовинних форм в творчості композиторів-романтиків. Духовне ставлення композиторів романтичного періоду до органу, як до інструмента — сповідника.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити історичні обставини виникнення епохи романтизму.
2. Порівняти два твори одного жанру — бароковий та романтичний та спробувати розшукати різницю та схожість.

Запитання для самоперевірки:

1. Виявити естетичний та духовний аспект музики романтичного періоду.
2. Перелічити основні художні риси романтичного органу та його технічні можливості.

Література:

1. Учебный посібник Московської державної консерваторії «Из истории мировой органной культуры» (Москва, 2007)
2. Клінда Ф. «Органна інтерпретація» (Братислава 1983р)
3. Бакеева В. «Орган» (Москва, «Музыка», 1977)
4. Соллертинський І. «Романтизм, его общая и музыкальная эстетика» (Москва 1962)
5. Флойгельс Г. «Э.Ф.Валькер и А.Кавайе-Колль – выдающиеся органостроители XIX века» (стаття з сб. «Органное искусство. Избранные материалы конференций «Гнесинские органные чтения», вип.1)

ЗАВДАННЯ – Реферат на тему «Естетичний та духовний аспект періоду романтизму. Історичні обставини та коло образів епохи романтизму».

Реферати надсилати на пошту gallynal@i.ua